Ч. 83 Середа 13 (25) цьвітня 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій години по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Старостнах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр

Остаточний крок принципіяльної політики.

I.

Під заголовком „Справи руского клюбу“ помістило „Діло“ передову статю, в котрій подає на самім початку слідуючу звістку:

„З Відня дійшли нас ось-такі вісти про клюб руский:

Сего тиждня прибули вже до Відня посли Мандичевский і Охримович (посла Телішевского доси нема ще у Відни). Під проводом о. Мандичевского, яко заступника голови, почали ся відбувати засіданя клюбу.

Клюб порішив поперед справу заквестионованого послом Підляшецким членства посла Вахнянина. Отже пос. Підляшецкий поставив внесенє, щоби п. Вахнянина приняти до клюбу яко посла ще не належачого до клюбу, а пос. Барвіньский друге внесенє, щоби доповнити лише занехаrної до того часу формальности приняття. Удержало ся внесенє п. Барвіньского.

Посол Романчук виїхав був сего тиждня на кілька днів з Відня а коли повернув і довідав ся, що клюб все ще уважає его за члена і задля того не уконституував ся инакше, явив ся позавчера на засіданю клюбу під проводом о. Мандичевского, щоби остаточно вияснити своє становище, і зложив таку заяву:

„З причини, що декому з членів давного клюбу ще не ясні відносини мої до инших членів, прийшов я сюди повторити нинї при більшім числі послів то, що я перше сказав при трох, а іменно що я міг би з другими лиш тогдї оставати в давній звязи, коли-б они заняли становище мною тогдї вказане. Коли-ж так не стало ся, я уважаю попередну звязь клюбову між нами за зірвану від дня 6 цьвітня і не беру нїякої одвічальности за те, що стало ся від того часу“.

На сю заяву п. Романчука звернув ся до него п. Підляшецкий з предложенєм, щоби він остав ся дальше в клюбі — коли не може яко голова клюбу, то яко член звичайний, належачий з ним разом до опозициї серед клюбу, тим більше, що клюб своєї давнїйшої ухвали о політицї вільної руки нїякою новійшою ухвалою не зміняв. На те відповів пос. Романчук, що він обстає при своїй заяві, тим більше, що другі члени давного клюбу фактично відступили від давнїйшої ухвали політики вільної руки. По тій своїй заяві пос. Романчук вийшов, полишивши прочих послів серед їх наради над будучою промовою п. Барвіньского при буджетї міністерства просьвіти“.

Пос. Романчук виступив отже з руского клюбу. Та й не можна було сподївати ся чого иншого по тім часї, коли посол сей набрав переконаня, що для руского народу єсть кориснїйша політика принципіяльна та приступленє руского клюбу до опозицийної коаліциї славяньской, в котрій верховодять молодочехи, а про котрої роботу, не кажемо вже про які успіхи, нїчого не чути. Впрочім то річ особистого погляду кождого посла, яка політика в данім случаю єсть добра і як єї треба вести, о тім можна богато спорити, але аж остаточні результати можуть показати, по чиїй сторонї була правда, хто й о скілько бистрійше і розважнїйше зумів оцїнити ситуацию і використати єї для добра народу. Так само й річ особистого погляду, чи хтось має оставати ся в клюбі, чи з него виступити. Не можна нїякому послови брати за зле того, що він з якогось клюбу виступає; він видко єсть зовсїм инших поглядів, як той клюб; хоче іти иншою дорогою може навіть до тої самої цїли і длятого виступає з него. Трохи инакше вже виглядає річ, коли приглянемо ся, яким способом робить хто такий важний крок. Возьмім примір з найновійшого прояву в радикальній партиї. Коли та партия заявила, що не вірить в можність згоди межи рускими партиями, а відтак і не годить ся на то, що ухвалила комисия з'їзду мужів довіря, то репрезентант тої партиї, др. Франко, котрий очевидно своїми поглядами станув в суперечности з поглядами своєї партиї, зрік ся членьства комисиї і достоїньства голови партиї. То було консеквентно. Так само консеквентно повинен би поступати і кождий посол, що належить до якогось клюбу, а тим більше той, що єсть головою клюбу, коли він дїйстно думає удержатись на становищи верховодячого полїтика, все одно, чи тої партиї, до котрої належав, чи якоїсь иншої, до котрої хоче приступити, або може яку хоче собі завязати. Того можна було сподївати ся і по пос. Романчуку. Доси бодай не було чувати нїчого о тім, і не то „Дїло“, але й жадна инша ґазета не доносила о тім, щоби пос. Романчук зложив формально своє достоїньство голови руского клюбу в Радї державній, або щоби заявив формально своє виступленє з клюбу. Тимчасом в повисшім письмі до „Дїла“ каже ся, що коли пос. Романчук довідав ся, що клюб руский все ще уважає его своїм членом, то він зайшов до клюбу і зложив там повисшу заяву. Як то? Хиба-ж клюб руский мав виключати свою голову і члена? Та за що? За то, що він єсть инших поглядів полїтичних? Хто єсть инших поглядів полїтичних як якийсь клюб,

---

14)

ГУСАКОВСКИЙ.

ПОВІСТЬ

ВІНКЕНТИЯ КОСЯКЕВИЧА.

Переклад з польского.

(Дальше).

От новина! Посперечали ся.... не відзивають ся до себе.... навіть не витають ся.... Тепер панна Казя що дня рано, коли йде на пенсию, і пополудни, коли вертає з пенсиї, стрічає їх обох, кождого окремо, все напротив себе.... підходить.... они низенько кланяють ся... Панна Казя певна, що недалеко за нею ідуть оба — кождий окремо. Так єї щось кортить, оглянути ся і пересьвідчити ся, чи то правда.... Ледви може перемогти ту охоту....

Гусаковский слухає того з усьміхом. — А то історня! ну-ну! — замічає від часу до часу.

Пригадують ся ему его шкільні часи і ті колишні суботїшні вечерки... Чутя двох учеників такі подібні до его чутя, до історнї Розшицкого — хоч і неоднакі що-до форми... Впрочім не дивує ся анї Дембскому, анї Яницкому... Панна Казя ангелик — то правдивий чортик в тїлї збитошного ангелика. Признає її то щиро, що є дуже гарна і — що тиждня гарнїйша... Личко, хоч не надто правильне, але повне чару, усьміх чудовий, постава як виточена, рученята біленькі, як молоко... Гарна, дуже гарна...

Гусаковский любить дивити ся на неї, як на гарний образок, і нераз справдї трудно ему здобути ся на ясний виклад... На щастє панна Казя, пересьвідчена о вчепости Гусаковского, коли тільки не розуміє чого ясно, то скидає вину не на виклад, а на свою „забиту лепету“. Мимо тих дрібних перешкід повторенє курсу альґебри посуває ся досить скоро вперед.

Вкінци настає судний день — іспитів письменних, по нім кілька днів страшної непевности, в котрих панна Казя мимо надії каже, що „впаде“, і вкінци слїдує день радістний, в котрім панна Казя приносить до дому родинного — патент, писаний на веліновім папери, звинений в трубку.

— То ваша заслуга — каже Гусаковскому весело.

Гусаковский починає протестувати. Мама Бальска, котра була сьвідком того, якої собі сей найлучший під сонцем хлопець завдавав працї, щоби панну Казю приготовити, перебиває сей протест сердечною подякою...

III.

— Вгадайте пане Гусаковский, якого гостя маємо?

Мама Бальска стояла перед дверми, що дїлили сальоник від бічної комнати, і закривала гостя спущеною котарою. Котара рушала ся.... за нею ховав ся гість.

— Гість? — спитав Гусаковский.

— Ану! вгадуйте! — Але не ждала довше на відповідь, тільки сказала: — Панї Янова приїхала.

— Панї Янова.... що за панї Янова?... не розуміє....

— Ах! панна Фльора! — кликнув Гусаковский.

Всї розсьміяли ся. Вже не панна.... тільки панї.... називає ся панї Янова, бо, каже, їй приємно так називати ся. Гусаковский чим скорше поправив ся: — Отже панї Янова.

Приїхала на тиждень до Варшави відвідати родину і полагодити декотрі орудки. Щодо орудок, то вже з гори покладає надію на знану прислужність пана Гусаковского... є певна его помочи....

— Дуже радо.... поможу....

Не змінила ся майже нїчо.... Тільки сонце сельске опалило троха лице і ледви замітити можна безпретенсиональність в одежи, що подібна до легкої недбалости.... Впрочім та сама панна.... тепер панї Фльора.... Повільна, спокійна, немов отяжіла....

Що чувати! що чувати!

Оповідала Гусаковскому про містечко і відносини на провінциї.... то, що вже знав з єї листів, писаних до мами Бальскої. Однак скоро звернула розмову до Варшави.... Атже то ледви кілька місяців, як розлучила ся з домом,

той не приступає до него, або коли будучи в клюбі набрав инших переконань, то виступає з него, а не чекає і не пре до того, щоби єго виключувано. Так діє ся в цілім сьвіті політичнім. Хиба-ж клюб рускиѝ мав би на посьміховиско цілого сьвіта поступати инакше?

Але можна би припускати, що то лиш дописуватель „Діла“ підсуває пос. Романчукови тенденцию; так нї, з самого заявленя пос. Романчука виходить, що він старає ся звалити вину за своє виступленє на других, бо каже: „я міг би з другими лиш тогдї оставати в давній звязи, коли-б они заняли становище мною вказане“. Дивна річ, пос. Романчук жадає того, що не дїє ся в цілім сьвітї, коли нема до того условий, щоби всї слухали одного, скоро їм не хоче ся, а коли той один не має на стілько моральної чи фізичної сили, щоби змусити їх до послуху. В такім случаю той один робить лиш тогди розважно і полїтично, коли сам уступає, а не веде непотрібної борби, котра не принесе анї єму чести, анї хісна тому дїлу, для котрого він би ще готов працювати дальше, хоч би вже в инший напрямі. Розважний полїтик так не поступає, бо в противнім случаю як раз спадає і на него одвічальність за то, що стане ся, хоч би він і не хотів брати тої одвічальности на себе, як то зробив пос. Романчук, коли сказав: „Колиж так не стало ся, я уважаю попередну звязь клюбову між нами за зірвану і не беру ніякої одвічальности за те, що стало ся“. Отже хто зірвав ту звязь? В клюбі лишили ся: о. Мандичевский, Барвіньский, Вахнянин і Охримович (пос. Телїшевского, як нема так нема у Відни) а пос. Романчук виступив. Возьмім же примір з природи: хто відриває ся, чи пепь від цьвіту, чи цьвіт від пня? Цьвіт відпадає, коли не зродив овочу, а пень пускає новий цьвіт, котрий може зродить овоч. По що отже така путанина в понятях? Хиба лиш на то, щоби замаскувати заколот, який наробило ся як в клюбі так і в цілій політиці. Єсть то та сама ціль, яка пробивала ся і в скликаню з'їзду мужів довіря, а котру ми спрецизували в третій точцї наших гадок о сім з'їздї.

Що значать слова: „звязь між нами?“ Кого тут розуміє ся? Чи лиш пос. Романчука з одної, а клюб з другої сторони, чи може ще з пос. Романчуком когось иншого (пос. Телїшевского?) При такій неяснїй і двозначній „політицї“ можна всего догадувати ся, хоч пос. Романчук говорив тут очевидно лиш о собі. Чому-ж не сказати просто: „між мною а клюбом?“ Хиба може длятого, щоби лишити сумнїв, хто властиво зірвав.

Перегляд полїтичний.

На вчерашнїм засїданю Палати послів промавляв при буджетї мінїстерства просьвіти між иншими пос. Барвінский і підносив всї ті потреби на поли шкільництва, які ухвалено на засїданю клюбу руского порушити в повній палатї.

Комітет екзекутивний коаліцийних партий уконституовав ся вчера і постановив, що кождого тиждня буде инший член єго предсїдателем комітету. Першим предсїдателем вибрано пос. Гогенварта.

На Угорщинї в Годмези Вашаргелї вибухли небезпечні розрухи селяньскі, пригадуючі своєю організациєю социялїстичною розрухи на Сицилїї. Проводирем селян єсть якийсь Петро Ковач, котрий побирав від селян платню 280 зр. в видї податку. Коли у него зроблено ревізию, а відтак закликано в недїлю до полїциї і там арештовано, напали селяне на ратуш і стали все розбивати. Треба аж було ужити помочи жандармериї і войска, бо показало ся, що полїция міска стояла в звязи з селянами.

Российский наслїдник престола і всї великі князї российскі, що були на весїлю в Кобурзї, впіхали тепер до Дармштадту.

Сербский посол в Петербурзї, Папич, уступив вже з своєї посади і верне назад до Бїлграду, де обійме провід радикальної партиї. — Послом у Відни іменований знову бувший посол, а відтак мінїстер Сімич.

Новинки.

Львів дня 24 цьвітня.

— **Для погорільців в Новім Санчи** жертвував Єго Вел. Цїсар 3000 зр. запомоги.

— **Іменованя.** Др. Генрих Кадий іменований звичайним професором анатомії на медичнім факультетї у Львові. Підофіцири рахункові: Мариян Маркевич, Іван Краєвский і Андрій Паращук іменовані асистентами почтовими, один в Станїславові, другий в Чорткові, третїй в Кракові.

— **Презенту** на Новосїлки дек. мостиского одержав о. Володимир Ясеницкий. Презенту на гр. кат. прихід Березів вижний цїсарского надаия надало Намістництво о. Григориєви Тимякови з Шешор; на Лїсковате о. Володимирови Рипнявцеви з Тїснї; а на Ключів великий о. Олексї Слюсарчукови з Радівців на Буковинї.

— **Пр. епископ Куїловский** все ще лежить хорий на селї, тому і відложено єго приїзд на пізнїйше. Яко відпоручник хорого епископа мітрат о. М. Сїнгалевич в цьвітну недїлю в катедрі станїславівскій передав о. Вас. Фациєвичу епископскі відзнаки: хрест, перстень, митру і жезл в присутности множества вірних, всего місцевого духовеньства руского і лат. інфулата кс. Кершки. Новий мітрат відслужив службу Божу в сослуженю двох крилошан і при асистї пресвитерів, а опісля дав в честь епископского відпоручника обід.

— **На будову руского театру** зложили пп.: Др. Корн. Чайковский з Самбора 8 зр. 80 кр., на котрі зложили: Др. К. Іржичек 2 зр., інжінер Пшетоцкий 1 зр., совітник Ганик 1 зр., аптикар Алексевич 1 зр., господар Михас 50 кр., др. А. Горваг 50 кр., в Морозовичах заколядували 2 зр. 80 кр.; — о. Апол. Гриневецкий з Мельнича 5 зр. 20 кр. зібраних з купонів; — о. Зен. Шепарович з Колодіївки 12 зр.; зібраних в домі о. Софр. Левицкого в Стриганцях на єго іменинах. Зложили слїдуючі особи О. Ів. Левицкий з Тростянця 1 зр., жена тогож п. Юлїя 2 зр., о. Софр. Левицкий 1 зр., жена єго 50 кр., п. Мальхажук управитель дібр з синами 1 зр. 50 кр., о. Кучиньский з Парища 1 зр., о. Матюк з Мариямполя 1 зр., о. Попович 1 зр., о. Яворский з Устя зеленого 50 кр., о. Зен. Шепарович 1 зр.

— **Галицка каса ощадности у Львові** удїлила з чистого зиску 14.000 зр. на ріжні добродїйні цїли. З руских інституций одержали: дївочий інститут сс. Василиянок у Львові 200 зр., товариство ремісників „Зоря“ 100 зр., „Шкільна поміч“ 100 зр., Комітет будови руского театру 100 зр.

— **В Новім Санчи** завязав ся комітет обивательский під проводом бурмістра др. Кар. Славика, щоби нести поміч нещасним погорільцям. Комітет просить надсилати датки в грошах або натураліях. Датки грошеві належить адресувати до комітету в міскій касї в Санчи, а посилки в натураліях до провідника комітету др. Славика. Пересилки в натураліях під адресою комітету вільні від оплати за перевіз зелїзницею.

а змінам і надивуватись не може.... Сестер своїх не пізнає.

Насамперед Казя.... Як виладнїла! на яку гарну особу виросла! Гусаковский знає тих двох ворогів-суперників, Дембского і Яницкого.... Один з них зложив візиту перед двома тиждиями в недїлю, а зараз на слїдуючу недїлю прийшов з візитою другий.... що за сестра має дївчина! Повинна добре вийти замуж....

— Справдї — замічає Гусаковский.

Панна Казя робить згірдну міну.

— Я остану ся старою панною.... Я вже рішила ся....

Панї Янова усьміхає ся:

— Ну-ну, побачимо....

А й мала Зося, постійна приятелька пана Гусаковского як виросла, сильнїйша стала, розвинула ся!... Доси можна було лякати ся о єї здоровлє. Церу мала таку блїду, стать таку дрібненьку. Тепер на личенько виступили легкі румянцї.... Чи то правда, що має талант до науки? Мабуть пан Гусаковский, оповідаючи її байки, навчив єї незначно історії Старого Завіту і історії Пястів.

— Зосю, я тебе поцїлую....

Колись буде з неї гарна дївчина.... Які она має очи.... темно-сиві.... майже сафірові.

— Маєш погані очи, Зосю....

Чи то правда, що про Зосю кажуть, що Зося робить ся вперта.... то чей не правда.... то лиш раз так було, але вже більше не повторить ся нїколи.... Що? правда, що нїколи?...

Як той час скоро минає.... Небавом Зося буде мати девять лїт.... Ще рік і буде пенсионарков.... А давно-ж то Гусаковский носив єї на руках? Чи Зося тямить, як давнїйше называла Гусаковского, коли ще не вміла вимовити добре всїх букв. Пан Гусятовский!...

Панї Янова нинї весела і охоча до балакання, як нїколи....

А всеж таки.... а всеж таки — мимоволї приходить Гусаковскому на думку — яка величезна ріжниця поміж нею а молодшою сестрою.... Про вигляд і не казати.... Панна Казя, як справедливо замітила єї сестра, прекрасна... коли тимчасом „панї Янова“ ледви може вважати ся непоганою.... А кромі того, який чар має кожде слово, рух, усьміх панни Казї....

Гусаковский сповнив дуже совістно ту надїю, яку на него покладали. Ходив з панею Яновою по містї всюди, де треба було, зносив до дому пачки великі і маленькі і клуночки, вислав потім великий кіш на зелїзницю, вкінци відпровадив панюю Янову на дворець і купив її білет в касї зелїзничій.

Вдячним серцем приймив єї подяку і єї спомини про стару, правдиву приязнь, а з хвилею, коли поїзд, що вивозив єї з Варшави, щез єму з очий, перестав про неї думати.

Вацко проводив вакациї у свого товариша на Литві. На остатні два тиждні приїхав до Варшави. І він замітив зміну в обох сестрах, особливо в Кази. То навело єму поважні думки до голови.

— Слухай но, Казю — сказав її одного разу — ти вже дороcла женщина і повинна поважно подумати о самоосьвітї....

— О чім?

— О самоосьвітї.

— Атже я скінчила пенсию.

— Ет, дайже спокій.... чого они тебе на тій дурній пенсиї могли навчити.... Постараю ся для тебе о „Капітал“ Маркса.... троха то за тяжка річ, але яка ґімнастика ума! Притім час уже, щоби ти ясно дивила ся на сьвіт.... Ти доси не читала нїчого....

— Нїчого! дуже прошу....

— Ти читала?

— Знаю незле цїлу романтичну лїтературу, нашу, француску і сучаснї...

— Ну! се ще менче, як нїчо — відповів Вацко рішучо. — Відразливі романси або повісти ідіотичні.... Ну, Міцкевич.... „Ода до молодости“ то ще.... але проче.... Кинь се, Казю, до лиха. Пора тобі пробудити ся. Чей не схочеш, щоби з тебе була така гусь, як твоя старша сестра.

При найблизшій стрічи панни Казї з Гусаковским мала до него просьбу:

— Дав менї Вацко ту книжку і казав перечитати. Може то й дуже мудре, але я з того не розумію нїчого.... Мій пане Гусаковский.... може би ви то перечитали і потім менї оповіли....

Охочий до прислуги Гусаковский приняв ся перечитати книжку. Казя була зажурена.

— Вацкови так сидить в голові політична економія — нарікала она — що о нїчім з ним не можна й говорити....

Коли єї брат дізнав ся про двох поклонників єї, приніс її кілька книжок про економію політичну.

— То для тебе — сказав і поклав їх перед сестрою.

— Для мене? — спитала панна Казя, зробивши міну жертви.

— Для тебе.... позич їх прочитати тим двом молодим людям.... знаєш....

— **Пожари лїсів.** З Буківска пишуть: Вість подана дневниками, будь то у Вислоцї вигоріло 800 моргів лїса, неправдива. Був там вправдї на зрубі незначний огонь, але не зробив великої шкоди. — За те горять лїси в Явірнику і Туриньску, в Сяніччинї. Оба ті села належать до жидів.

— **Про убійника о. Ардана** пише Gaz. przemyska: Що за чоловік той Гошовский, можна зміркувати з того, що в так молодім вїцї мав свою сталу любовницю і з тим не крив ся. Мабуть він сельску дївчину любив справдї, бо хоч нераз і бив еї, то все-ж волів еї радше, як иншї дївчата. Однак тиранїзував дївчину і она тому кілька місяців покинула Цикiв та пішла до Германович на службу. Гнївало то Гошовского. Отже одної ночи конем приїхав до Германович, вивів дївчину в лїс і там з нею так посперечав ся, що стрілив до неї з револьверу. Куля пішла боком, перебила ніс і застрягла під правими вилицями. Побачивши зранену, люди зараз вгадали, що то Гошовский винен. Єго увязнили. Але дївчина виратувала паничa; коли еї переслухували, сказала, що сама бавила ся револьвером і зранила ся. Тому й застановлено тодї слїдство. А тепер от як скінчило ся!...

— **Без вісти пропав** др. Рафаіл Бубер, кандидат адвокатский зі Львова. В справі спадщини виїхав дня 13 с. м. до Тисьменицї і там загинув. Кажуть, що єго убито. Др. Буберови вело ся дуже добре; мав жінку і дитину.

— **Віза пашпортів.** З огляду на підвисшене оплати за візу пашпортів і легалїзацию документів росийским конзулятом у Львові, варшавский ґенеральний конзулят австро-угорский від дня 17 с. м. піднїс також оплату за се. Тепер оплата за вісу замість 85 коп. виносить 2 рублї 85 коп., а за легалїзацию документів замість 1 р. 70 к.— 3 рублї 80 коп.

— **Великий пень закаменїлий**, ваги кількох сотнарів, високий на 70 стм., а широкий на метер, найдено коло Яворова під Косовом. Найшов его ще торік директор спілки гуцульскої Гарасимович, котрий сего року постарав ся о то, що се скаменїле дерево перевезено до покутского музею в Коломиї. Се дерево виполокала мабуть вода підчас торішних повений і скотила до розвору, в котрім пливе ріка Рибниця і оно близько Буківця під Криворівнею лягло поміж камінем, що покриває корито ріки. Сей кусень скаменїлого дерева — один з найбільших, які доси найдено; має барву угля, також сіру барву і брунатну.

— **Легкого зарібку** забажало ся якомусь непотрібови і він тому місяць написав лист до сина властителя млинів в Дрогобичи Мойсея Ґартенберґа, щоби в Коломиї в лугах Цесельского під вербою над Прутом закопав 3000 зр. окупу за своє житє, инакше нехай пильнує ся добре. Ґартенберґ не був такий скорий, складати грошї, лише дав знати полїциї. Тепер же той самий мантїй написав знов лист, де каже, що має трьох спільників, висадить млини у воздух і самого властителя забє, если не зложить 3000 зр., в означенім місци. Ґартенберґ знов віддав письмо полїциї.

Господарство промисл і торговля

Товари корінні.

(Дальше).

4. Цукор.

Кава, чай і какао не можуть обійти ся без цукру і длятого ті товари разом творять як би одну окрему ґрупу межи товарами кольонїяльними. Купець, що держить каву і чай, мусить держати й цукор. Крім того уживає ся цукор за приправу до всїляких страв і напитків тай сам по собі єсть одною із найважнїйших пожив. Цукор належить до тих творив в природї, що складають ся з вуглевтвору водня і кисня, а в котрих переважає сполучене вуглевтвору з воднем в такім відношеню, в якім єсть оно в водї, задлячого ті сполученя називають ся вуглеводнями. Вуглеводнї, отже й всїлякі роди цукру роблять в тїлї чоловіка таку саму службу, як всїлякі товщі; тїло приймає їх ще лекше, як всяку омасту, они прислорюють чоловікови тепла і причиняють ся до того, що в тїлї витворює ся товщ, котрий надає єму повноти, гладкости і заживности а з нею й сили. Тїло людске потребує цукру і оно бере собі єго або таки просто з тих ростин, котрими чоловік живить ся, або з мучних страв, котрі оно само перетворює собі по части на цукор. Довгі досьвіди поучили, що сильний робітник потребує такої страви, котра дала би єму на день 118 грамів білковини, 56 грам. товщу і 500 грам. або пів кільо вуглеводнів, до котрих як раз належить цукор.

Цукор єсть одною із найважнїйших складових частий ростин і знаходить ся в них у всїх своїх родах в більшій або меншій скількости. Декотрі з ростин мають в собі так богато цукру, що можна єго з них добувати і робити такий цукор, як той, що появляє ся в торговли. До таких ростин належать передовсїм т. зв. тростина цукрова або сахарна і бурак цукровий, відтак клен цукровий (росте в Америцї; наш має в собі за мало цукру), морква, динї, кукурудза і т. д. Штучним способом удало ся доси виробляти лиш деякі роди цукру, а іменно цукор грозновий і т. зв. декстрину. Годить ся однакож зазначити, що сего року появила ся в часописях вість, що якомусь француском хемікови удало ся виробити штучно з камінного вугля такий самий цукор, як той, що виробляє ся з тростини цукрової або з бураків. Колиб-се дїйстно було правдою, то у фабрикациї цукру і торговли ним настав би певно величезний переворот. Поки що на то ще не заносить ся.

Слово „цукор" пішло первістно від староіндийскої (санскритской) назви тростини цукрової „саркура", з котрої зробило ся арабске слово „сукхар", перске „шукар", грецке і латиньске „сакхарум", нїмецке „цукер" і т. д. Русини в Австриї кажуть „цукор", а в Росиї „сахар".

Роди цукру. Найважнїйші роди цукру суть слїдуючі: 1) Цукор грозновий; знаходить ся в найбільшій скількости в овочах многих ростин, особливо же в винограді, фіґах, черешнях, в соку березн з весни і т. д. Цукор грозновий розпускає ся легко в водї і кристалїзує незначно, збиваючись при тім в грудки; він єсть менше солодкий, як цукор тростиновий, а коли додати до него дріжджів, то з него робить ся алькоголь (спірітус) і виходить вуглева кислота. Цукор сей робить ся з грозен білого винограду, однакож по найбільшій части фабрикують єго штучно з бараболяної муки і звідси назва „бараболяний цукор". Бараболяний цукор робить ся в той спосіб, що розколочує ся бараболяну муку (крохмаль) рідко з водою і вливає ся до кипячої розпущеної кислоти сїркової (вітриолю), а відтак варить ся доти, доки аж не зробить ся цукор. Опісля очищує ся той цукор з вітриолю вапном, при чім робить ся ґіпс. Тепер очищує ся цукор з ґіпсу і остаточно чистить ся єго ще вуглем з костий. Так зроблений грозновий або бараболяний цукор поступає в торговлю; він єсть звичайно досить мягкий і брудно жовтаво-білої краски. Єго уживають в броварах замість цукру солодового, до направлюваня квасьнїйших вид (ґалїзоване і періотизоване вина), замість меду до медівників, до роблення цукорків і бомбонів та соків овочевих, при фабрикациї тютюну, а крамарї продають єго часто таки куснями н. пр. дїтем. Важнїйші сорти сего цукру суть: *а)* Цукор грозновий зернистий, подібний до цукру буракового, уживає ся до фальшованя сего цукру; *б)* твердий, білий цукор грозновий єсть досить мягкий, подобає на мило і продає ся або мелений або в скринках і бочках; *в)* звичайний цукор грозновий єсть досить мягкий, подобає на мило і продає ся або мелений або в скринках і бочках; *г)* звичайний бараболяний сироп жовтий, або брунатний; *д)* чистий сироп грозновий, дуже густий, ясний, ясний, як вода, продає ся в бочках. В бараболянім цукрі єсть завсїгди трохи ґіпсу а часто ще й води та других частий мінеральних, котрі мають надавати єму ваги. — 2. Цукор овочевий, або слизовий, в овочах змішаний з цукром грозновим; знаходить ся також в медї. — Звичайний чукор тростиновий і буряковий. — Иншї роди цукру як: інверт, котрий єсть мішаниною по рівній части грознового і овочевого цукру а робить ся при варeню тростинового з кислотами, — мальтоза або цукор солодовий, — мікоза або цукор грибковий (н. пр. в матках на житї) і т. д. не мають для купця великої ваги; для него найважнїйший цукор тростиновий і буряковий і для того поговоримо тут о них обширнїйше.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 24 цьвітня. Єї Вел. Цїсарева приїде завтра рано до Відня і поїде звідси до Ляинц.

Петербург 24 цьвітня. Росийска праса витає з дуже великим ентузиязмом заручини царевича.

Ню-Йорк 24 цьвітня. Люди, що не мають роботи, машерують з цїлих Сполучених Держав великими громадами на Вашінґтон.

— Добре — шепнула.

І коли Вацко вийшов з комнати, зітхнула і промовила до Гусаковского:

— Тай надоїв же він менї!

Але Вацко не довго вже надоїдав.... Виїхав небавом до Риґи, оставивши Кази „Капітал" на власність і запевнивши еї, що найде там річи, від котрих їй „поза плечі мурашки підуть!"

Короткий побут Вацка, котрий на ті дрібні справи, якими ту інтересували ся, споглядав з висоти „щастя людскости" і кождому давав почути єго глупоту, був правдивим тягарем. Тому по єго від'їздї відітхнули свобіднїйше і вернули до звичайних, дрібних справ, з яких складало ся житє....

Панна Казя вернула до лїтератури беллєтристичної і починала тепер любити поезию. Гусаковский читав собі спокійно „Капітал", не питаний панною Казею о зміст.

Притім інтересували ся Дембским і Яницким. Лучило ся, що ті два смертельні вороги стрітили ся одної недїлї на візиті у Бальских. Дембский уже був, коли Яницкий війшов. Була одна критична хвиля, в котрій можна було сподївати ся якої імпертиненциї. Але все пішло гладко.... Яницкий перший підійшов до Дембского:

— А-а! товариш! — сказав ніби здивований і простягнув до него руку.

Дембский відповів: — Витаю... — і діткнув єго руки кінцями пальців.

Не промовили до себе більше анї слова; лише кождий при загальній розмові старав ся, о скілько можна найвиразнїйше зазначити, що має зовсїм иншу, просто противну думку о данїй справі, як єго товариш.

Коли вийшли, мама Бальска стала розважати, чи не можна би їх погодити. Оба такі милі і розважні.... Такі приличні під кождим взглядом.... Впрочім були чей же приятелями.... Але то тяжка, дуже тяжка справа. Панна Казя вже старала ся.... Кождий чує ся ображеним; кождий каже, що невинно, і кождий жадає перепросин.

Одного разу мама Бальска повитала Гусаковского міною дуже поважною:

— Маю знаменитий проєкт! — каже.

Вже то віддавна так зложило ся, що мама Бальска оповідала Гусаковскому всї свої думки і проєкти і нераз слухала єго ради.

Сей проєкт — она певна того — сподобає ся єму дуже. Ото в карнавалї устроїть „гербатки з танцями", такі як давнїйше.... Казя, Яницка — Дембский, Яницкий, — то вже дві пари готові. Ще дві товаришки і один товариш, а контреданс єсть....

Пригадує собі пан Гусаковский, як то знаменито йшла забава на тих сходинах тому кілька лїт?

— Розуміє ся.

І які милі спомини остали ся на довгі часи в тім „малім кружку?"

— Дуже милі....

Казя одушевлена тим проєктом. Бо й знаменитий же він — правда?...

— Дуже добрий.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає Адам Креховецкий.

І Н С Е Р А Т И.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.